

Natuurtoets Papenhoef, Oudewater

3 mei 2012

Natuurtoets Papenhoef, Oudewater

**Ecologische beoordeling ten behoeve van de herinrichting van een
planlocatie in Oudewater**

Verantwoording

Titel	Natuurtoets Papenhoef, Oudewater
Opdrachtgever	Ingenieursbureau IOB
Projectleider	Elroy Houthuijzen
Auteur(s)	Maikel Aragon van den Broeke
Tweede lezer	Jeroen Reimerink
Projectnummer	1207893
Aantal pagina's	36 (exclusief bijlagen)
Datum	3 mei 2012
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Ruimtelijke Kwaliteit
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R001-1207893XAB-ibs-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurwetgeving	9
1.3 Methode	10
1.3.1 Kwaliteit	11
1.4 Leeswijzer	11
2 Plangebied, beoogd voornemen en soorten	12
2.1 Huidige situatie.....	12
2.2 Beoogde ontwikkeling	14
2.3 Verwachte soorten	15
2.3.1 Flora	16
2.3.2 Grondgebonden zoogdieren.....	16
2.3.3 Vleermuizen	16
2.3.4 Vogels	17
2.3.5 Amfibieën	18
2.3.6 Reptielen	19
2.3.7 Vissen.....	19
2.3.8 Ongewervelden	19
2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten	20
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Overzicht effecten	22
3.3 Toetsing aanwezige soorten	22
3.3.1 Vleermuizen	22
3.3.2 Vogels	23
3.3.3 Vissen.....	24
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	25
3.4.1 Nader onderzoek.....	25
3.4.2 Vervolgstappen	26
4 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur	27
4.1 Algemeen	27

4.2	EHS Provincie Utrecht.....	27
4.3	Toetsing effecten	28
4.3.1	De aanwezigheid van bijzondere soorten	28
4.3.2	De aanwezigheid van essentiële verbindingen	29
4.4	Conclusies toetsing EHS	29
5	Conclusies	31
5.1	Flora en faunawet.....	31
5.2	Ecologische Hoofdstructuur	32
6	Bronnen.....	33
6.1	Literatuur	33
6.2	Internetbronnen	35

Bijlage(n)

1. Overzichtskaarten EHS en plangebied
2. Toelichting natuurwetgeving

1 Inleiding

Om de voorgenomen ontwikkeling op locatie Papenhoef in Oudewater mogelijk te maken is ondermeer deze 'natuurtoets flora en fauna' uitgevoerd. Dit rapport beschrijft een globale effectbeoordeling van de ontwikkeling in het kader van de geldende natuurbeschermingswetgeving. In dit hoofdstuk wordt informatie over de aanleiding van de natuurtoets, de relevante wetgeving en de onderzoeksmethode beschreven.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of er voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In opdracht van Ingenieursbureau IOB heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de beoogde herontwikkeling van locatie Papenhoef in Oudewater (Provincie Utrecht). Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een oriënterende natuurtoets. Een beschrijving van de beoogde ontwikkeling is opgenomen in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De NB-wet beschermt Natura 2000-gebieden en

Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de NB-wet noodzakelijk. Het plangebied ligt niet in of grenst niet aan een gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ('Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein') ligt op circa vijf kilometer afstand van het plangebied. Gezien de kleinschalige aard van de werkzaamheden en de relatief grote afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, worden negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand met zekerheid uitgesloten. Toetsing van de beoogde ontwikkeling aan de Natuurbeschermingswet 1998 is hierdoor niet noodzakelijk.

In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het plangebied ligt niet in of grenst niet aan een gebied dat is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als EHS is gelegen op circa 600 meter afstand van het plangebied. Wel grenst het plangebied aan een ecologische verbindingszone (EVZ Hollandsche IJssel), onderdeel van de EHS. Gezien de zeer beperkte afstand van het plangebied tot de EVZ worden negatieve effecten op deze EVZ niet op voorhand uitgesloten. Toetsing aan de EHS is voor deze EVZ noodzakelijk. Voor overige EHS-gebieden worden, gezien de kleinschalige aard van de werkzaamheden en de afstand tot deze gebieden, negatieve effecten op voorhand met zekerheid uitgesloten.

Samengevat zijn in deze rapportage de Flora- en faunawet en Ecologische Hoofdstructuur van toepassing.

Een overzicht van beschermde EHS-gebieden (en EVZ) in de omgeving van de planlocatie is opgenomen in bijlage 1. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de relevante natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 2.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Verspreidingsgegevens van soorten
- Door Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Utrecht aangewezen waarden en kenmerken van de EHS
- Aangeleverde gegevens van de opdrachtgever
- Een oriënterend veldbezoek op 18 april 2012

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is er op gericht te controleren in hoeverre:

1. Door de Flora- en faunawet beschermde soorten daadwerkelijk in en om het plangebied kunnen voorkomen en in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen
2. Welke EHS waarden in (of in de omgeving van) het plangebied aanwezig zijn. Daarbij is ondermeer gelet op (beschermde) soorten en waardevol habitat

Op basis van bovenstaande gegevens is inzichtelijk gemaakt welke (strikt) beschermde soorten daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht wordt en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van recente inventarisaties. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt welke EHS-doelen mogelijk worden geschaad. Vervolgens is de beoogde ontwikkeling getoetst op deze (strikt) beschermde soorten, doelen en gebieden.

1.3.1 Kwaliteit

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten. Het Netwerk Groene Bureaus werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. De leden van het Netwerk Groene Bureaus zijn gespecialiseerd in ecologische advisering op het gebied van inrichting, beheer en beleid.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied, de beoogde ontwikkeling en de actuele natuurwaarden in het gebied op basis van verspreidingsgegevens en het oriënterende veldbezoek. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de mogelijke effecten die de beoogde ontwikkeling heeft op beschermde soorten (de toetsing). Hoofdstuk 4 omvat een beknopte toetsing aan de EHS, waarbij uitsluitend de nabijgelegen ecologische verbindingzone wordt behandeld. Hoofdstuk 5 bevat de eindconclusies van het oriënterend onderzoek naar beschermde natuurwaarden. Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in de literatuurlijst in hoofdstuk 6.

2 Plangebied, beoogd voornemen en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van het plangebied. Ook worden de beschermde soorten beschreven die op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel worden verwacht of daadwerkelijk aanwezig zijn in de huidige situatie.

2.1 Huidige situatie

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in het kilometerhok 119 – 448. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (rode contour) in Oudewater inclusief de kilometerhokken

Het plangebied Papenhoef is circa 0,8 hectare groot en ligt in het centrum van Oudewater (Provincie Utrecht). De locatie is gelegen tussen de J.J. Vierbergenweg, De Hollandsche IJssel en Papenhoef. De omgeving van het plangebied bestaat uit relatief oude bebouwing aan de oostzijde en wat grootschaliger en moderne bebouwing aan de west- en noordzijde. Ondanks de ligging in het centrum van de stad zijn het plangebied en haar omgeving vrij groen en waterrijk.

Het plangebied zelf bestaat vooral uit braakliggend terrein met enkele bomen (o.a. een grote Plataan) en vele struiken. De bodemvegetatie in het plangebied bestaat voor een groot deel uit brandnetel, dat duidt op een stikstofrijke bodem. Aan de zuidzijde van het plangebied is een vijver gelegen. Deze vijver grenst direct aan een watergang die aan de zuid- en westzijde om het plangebied loopt. De oevers van deze watergang hebben een zeer steil talud. Ook in het plangebied loopt een watergangetje.

Aan de oostzijde van het plangebied ligt een fiets- /voetpad en ook een grotere stadsvijver. Aan de noordzijde staat een woonhuis met een dakpannendak. Aan de zuidwestzijde van het plangebied is een vervallen theehuisje van hout en met een rietendak aanwezig. Voor een impressie van het plangebied wordt verwezen naar figuur 2.2.

Figuur 2.2 Impressie van de huidige situatie in het plangebied

2.2 Beoogde ontwikkeling

Ingenieursbureau IOB is voornemens de planlocatie op te waarderen door restauratie van het theehuis, de realisatie van twee woonblokken en de revitalisering van het park. De woonblokken gaan in totaal 12 tot 16 woningen herbergen en krijgen twee woonlagen met kap. Om woningbouw ter plaatse mogelijk te maken, dient de bestemming van de locatie gewijzigd te worden. Momenteel heeft het gebied een maatschappelijke bestemming, deze moet gewijzigd worden in een woonbestemming.

Bij de herontwikkeling van het plangebied worden bomen gekapt, overige vegetatie verwijderd, watergangen gedempt en vergraven en bebouwing (één woonhuis) gesloopt.

In figuur 2.3 is een impressie gegeven van het beoogde plan voor locatie Papenhoef.

Figuur 2.3 Overzicht van het beoogde plan voor locatie Papenhoef. Aan de noordzijde wordt de waterpartij aangepast. In het centrum komen de twee woonblokken terwijl aan de noordoostzijde de theekoepeel wordt gerestaureerd.

2.3 Verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (algemeen), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de verwachte en mogelijk aanwezige, door de Flora- en faunawet beschermde, soorten in en nabij het plangebied beschreven. Op basis van verschillende literatuurbronnen is in eerste instantie bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied (kunnen) voorkomen. Vervolgens is op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel een overzicht gegeven van alle (strikt) beschermde soorten die daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht worden.

2.3.1 Flora

Tijdens het oriënterende veldbezoek (d.d. 18 april 2012) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten in het plangebied. Vastgesteld is dat er geen geschikt biotoop voor (strikt) beschermde vaatplanten in het plangebied aanwezig is. Het grootste deel van het plangebied is sterk verruigd met dominante onkruiden en de veelvuldig aanwezige Brandnetel indiceert dat de bodem stikstofrijk is. Daarnaast lijken de watergangen geëutrofeerd en zijn zij zeer troebel. Dit zijn geen geschikte omstandigheden voor beschermde vaatplanten.

In het plangebied is de aanwezigheid van vaatplanten die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet met zekerheid uitgesloten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van recente verspreidingsgegevens [Zoogdieratlas, 2012] en gezien het aanwezige biotoop in het plangebied (oriënterend geanalyseerd d.d. 18-04-2012) worden geen beschermde soorten in het plangebied verwacht. In de meeste gevallen kunnen de soorten al worden uitgesloten op basis van de huidige verspreiding (bijvoorbeeld de Eekhoorn). In de overige gevallen is gewoonweg geen geschikt biotoop aanwezig in en om het plangebied.

In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet met zekerheid uitgesloten.

2.3.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor strikt beschermd.

Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997; Zoogdieratlas, 2012] worden de volgende vleermuissoorten in of nabij het plangebied verwacht: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Meervleermuis. Deze soorten kunnen op één of meerdere manieren gebruik maken van het plangebied. In onderstaande drie paragrafen wordt dit toegelicht.

Verblijfplaatsen

Gezien de aanwezigheid van (te slopen) in het plangebied kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis en Meervleermuis niet met zekerheid worden uitgesloten. Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat het gebouw meerdere geschikte openingen bevat waar deze vleermuissoorten gebruik van kunnen maken.

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen (geschikte) holten in de grotere bomen in het plangebied waargenomen. Echter, de afwezigheid hiervan kan op dit moment nog niet met zekerheid worden vastgesteld, omdat reeds een bladerdek aanwezig was en enkele bomen vrij hoog zijn. Daardoor wordt ook de aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen (Watervleermuis en Rosse vleermuis) niet op voorhand uitgesloten.

Foerageergebieden

Het plangebied kan gezien de aanwezigheid van struwelen, bomen en kleine watergangen door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis en Rosse vleermuis gebruikt worden als foerageergebied. De omgeving van het plangebied biedt overigens in gelijke of in grotere mate geschikt foerageergebied voor deze soorten.

Door de aanwezigheid van de watergangen in het plangebied biedt het plangebied tevens geschikte foerageermogelijkheid voor de Watervleermuis. De Meervleermuis wordt er niet verwacht, omdat deze vooral boven grotere watergangen foerageert. De Hollandsche IJssel kan wel door de Meervleermuis worden gebruikt als foerageergebied.

Vliegroutes

Door de aanwezigheid van aaneengesloten bomen(rijen) en lijnvormige watergangen in het plangebied bestaat de mogelijkheid dat deze door de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Watervleermuis worden gebruikt als vliegroute. In mindere mate zouden de Laatvlieger en Rosse vleermuis van deze elementen gebruik kunnen maken als vliegroute, omdat deze soorten minder afhankelijk zijn van lijnvormige structuren in het landschap [Limpens *et al.*, 2004].

Een vliegroute van de Meervleermuis wordt er niet verwacht, omdat deze soort zich vooral boven grotere watergangen verplaatst. De Hollandsche IJssel is hier bijvoorbeeld wel geschikt voor.

In het plangebied is de aanwezigheid van strikt beschermde vleermuizen, die zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet, zodoende niet uitgesloten.

2.3.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd, de zogenaamde categorie 1-4 soorten (zie bijlage 2). Ook is er een aantal vogelsoorten, de zogenaamde categorie 5-soorten (zie bijlage 2), die geen (directe) jaarronde bescherming genieten, maar waarvan inventarisatie wel gewenst is indien de soort kan voorkomen én negatieve effecten kan ondervinden van de voorgenomen ontwikkeling.

Algemene broedvogels

Het plangebied biedt, ondermeer door de aanwezigheid van enkele bomen en vele struiken, veel geschikte nestplaatsen voor algemene broedvogels. Dit geldt voor het gehele plangebied, maar voornamelijk voor het met vegetatie verruigde deel. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn in het plangebied ondermeer winterkoningen, heggenmussen en merels waargenomen. In het plangebied is de aanwezigheid van algemene broedvogels met zekerheid vastgesteld. Gezien de vele geschikte elementen worden broedende algemene vogels er ook verwacht tijdens het broedseizoen.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Tijdens het veldbezoek is oriënterend gelet op grote(re) nesten in de boomtoppen. Hierbij is één nest, dat gebruikt kan worden door een categorie 1-4 vogelsoort, waargenomen in de grote Plataan in het plangebied. Echter, gezien de ligging en vorm/grootte van het nest wordt verwacht dat het een eksternest (mogelijk nog in gebruik) betreft. Overige grote nesten zijn niet aanwezig in het plangebied.

De woning in het plangebied is mogelijk (zij het beperkt) geschikt voor de Huismus en Gierzwaluw vanwege de dakpannen, dakgoot en dakbeschot waar zij achter, in of onder weg kunnen kruipen. Daarnaast is er voldoende aanvliegroute voor deze soorten aanwezig rondom de woning. De aanwezigheid van uilen in het plangebied wordt vanwege het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen uitgesloten.

Op basis van bovenstaande kan de aanwezigheid van nesten van de Huismus en Gierzwaluw in het plangebied niet worden uitgesloten. Overige categorie 1-4 soorten worden niet verwacht.

Vogelsoorten uit categorie 5

Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied meerdere geschikte nestplaatsen voor vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 herbergt. Ook is één groter nest waargenomen (zie bovenstaand) dat waarschijnlijk van een Ekster is.

Het plangebied biedt in elk geval geschikt nesthabitat voor de soorten Koolmees, Pimpelmees, Ekster en spechten. Daarnaast kunnen de steile oeverwanden van de watergang mogelijk door de IJsvogel als nestlocatie worden gebruikt. Het plangebied en directe omgeving bieden voor de IJsvogel tevens geschikt foerageerhabitat.

2.3.5 Amfibieën

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Herder *et al.*, 2010; www.ravon.nl] kan de aanwezigheid van de Heikikker en Rugstreeppad (beiden opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet) in de omgeving van het plangebied niet worden uitgesloten. Echter, het plangebied biedt voor beide soorten geen geschikt biotoop. De Rugstreeppad heeft voor zijn voortplanting

behoefte aan ondiep oppervlaktewater dat snel opwarmt en een flauw talud heeft. In de winter graaft de soort zich veelal in goed graafbare grond in of verblijft in gebouwen. Deze elementen zijn echter onvoldoende aanwezig in het plangebied.

De Heikikker is vooral gebaat bij vochtige veengebieden, laag struweel en hoge kruidige gewassen. In de winter verblijft de soort ook in dit type biotoop in bijvoorbeeld holletjes van (veld)muizen, graspollen of stronken hout. Ook deze elementen zijn onvoldoende aanwezig in het plangebied.

Op basis van bovenstaande wordt de aanwezigheid van (strikt) beschermde amfibieën in het plangebied met zekerheid uitgesloten.

2.3.6 Reptielen

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Herder *et al.*, 2010; www.ravon.nl] worden geen beschermde reptielen in het plangebied verwacht. Daarnaast is het plangebied niet geschikt voor beschermde reptielen.

In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet met zekerheid uitgesloten.

2.3.7 Vissen

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [De Jong *et al.*, 2003; www.ravon.nl] kunnen de Kleine modderkruiper en Bittervoorn in de omgeving van het plangebied voorkomen. Gezien het biotoop in het plangebied (oriënterend geanalyseerd d.d. 18-04-2012) worden deze soorten ook daadwerkelijk verwacht in het plangebied.

Op basis van actuele verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van overige (strikt) beschermde vissen in het plangebied worden uitgesloten.

2.3.8 Ongewervelden

Uit zowel literatuurgegevens als het oriënterend veldbezoek blijkt dat, hoewel een enkele zwerfende libel of vlinder nooit is uit te sluiten, het niet aannemelijk is om (strikt) beschermde ongewervelde diersoorten zoals (strikt) beschermde dagvlinders, libellen en kevers in het plangebied te verwachten [EIS-Nederland, 2007; Bos *et al.*, 2006; Dijkstra *et al.*, 2002]. Geschikt leefgebied waarin dergelijke soorten kunnen voorkomen is niet aanwezig in het plangebied. Voor (strikt) beschermde dagvlinders zijn dergelijke biotopen bijvoorbeeld schrale hooilanden en/of natuurlijke heiden. Voor (strikt) beschermde libellen zijn dit bijvoorbeeld voedselarme wateren en/of hoogveen- en heidegebieden. Daarnaast ontbreekt Krabbenscheer, de waardplant voor de Groene glazenmaker, volledig in het plangebied. Ook komt de Gestreepte waterroofkever, op basis van verspreidingsgegevens, niet voor in het plangebied en de wijde omgeving daarvan [Cuppen *et al.*, 2007].

Tenslotte kan, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van de Platte schijfhoren niet op voorhand met zekerheid worden uitgesloten [Boesveld *et al.*, 2009, Boesveld *et al.*, 2011]. Het plangebied bevat echter, ondermeer vanwege het ontbreken van goed ontwikkelde onderwatervegetatie, geen geschikt leefgebied voor de Platte schijfhoren.

Op basis van bovenstaande wordt de aanwezigheid van (strikt) beschermde ongewervelden in het plangebied met zekerheid uitgesloten.

2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen, het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in het plangebied voor (kunnen) komen. In de tabel zijn de (strikt) beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De algemene soorten (tabel 1), waarvoor een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst-soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 en/of 3)
Flora	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht
Grondgebonden zoogdieren	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis
Broedvogels (algemeen)	Meerdere soorten
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 1-4)	Nestlocaties Gierzwaluw, Huismus (in de woning)
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 5)	Meerdere soorten; tenminste Ekster, Koolmees, Pimpelmees, spechten en IJsvogel
Amfibieën	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht
Reptielen	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht
Vissen	Kleine modderkruiper en Bittervoorn
Ongewervelden	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht

3 Toetsing Flora- en faunawet

Om een effectbeoordeling uit te kunnen voeren, dient bepaald te worden welke beschermde dier- en plantensoorten aanwezig (kunnen) zijn. Dit is in hoofdstuk 2 beschreven. In dit hoofdstuk worden mogelijke effecten in kaart gebracht, zodat kan worden getoetst of de verwachte effecten negatief zijn voor de (mogelijk) voorkomende soorten.

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. In deze wet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (licht beschermd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik en deze worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

- Tabel 1-soorten: de meest algemene soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten (bijlage IV) en een selectie van ernstig bedreigde soorten

Van deze soorten mag de zogenaamde 'gunstige staat van instandhouding' niet worden geschaad. Daarnaast kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Deze periode loopt voor de meeste soorten globaal van half maart tot half juli. In functie zijnde nesten van broedvogels zijn overigens ook buiten deze periode beschermd. Voorbeelden hiervan zijn de Meerkoet en de Fuut, die ook broeden buiten de broedperiode van half maart tot half juli. Daarnaast zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2. Hieraan is ook een gedetailleerde beschrijving toegevoegd betreffende de bescherming van de soortgroep vogels.

3.2 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep in het plangebied heeft een mogelijk (negatief) effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken in tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. De volgende invloeden die effecten kunnen veroorzaken worden op voorhand verwacht:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerkzaamheden
- Licht tijdens de bouw- en sloopfase
- Trillingen
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

Permanente invloeden:

- Het dempen of vergraven van watergangen
- De sloop en nieuwbouw van gebouwen
- Kap van bomen
- Verwijderen van struweel
- Toename van verlichting

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of de beoogde ontwikkeling een effect kan hebben op de verwachte / aanwezige beschermde soort(en).

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

De (strikt) beschermde soorten die kunnen voorkomen in het plangebied zijn reeds beschreven in tabel 2.1.

3.3.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Het plangebied is door de aanwezigheid van meerdere elementen geschikt voor vleermuizen. Tussen haakjes is aangegeven voor welke functie, per soort, het plangebied geschikt is. VP = verblijfplaats, VR = vliegroute en FG = foerageergebied: Gewone dwergvleermuis (VP, FG, VR), Ruige dwergvleermuis (VP, FG, VR), Laatvlieger (VP, FG, VR),

Gewone grootoorvleermuis (VP, FG, VR), Meervleermuis (VP) Rosse vleermuis (FG, VR) en Watervleermuis (FG, VR).

Verblijfplaatsen

De sloop van bebouwing en kap van grote bomen in het plangebied leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen van respectievelijk gebouw- en boombewonende vleermuissoorten. Dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Voordat een gebouw in het plangebied wordt gesloopt of dat een grote boom wordt gekapt, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Vleermuizeninventarisaties vinden plaats van april tot en met september (dat is de actieve periode van vleermuizen) en zijn afhankelijk van de weersomstandigheden. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mogelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Foerageergebieden

Het verwijderen van de vegetatie, het aantasten van de watergangen en een toename aan verlichting leidt mogelijk tot aantasting van foerageergebieden van vleermuizen. Ook dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Voordat deze elementen worden aangetast, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mogelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Vliegroutes

Het verwijderen van bomen en/of aantasten van de watergangen leidt mogelijk tot aantasting van vliegroutes van vleermuizen. Ook dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Voordat deze elementen worden aangetast, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mogelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Houdt er daarnaast rekening mee dat een toename van kunstmatige verlichting in het plangebied ook een negatief effect op vleermuizen kan veroorzaken. Verlichtingseffecten op vleermuizen worden vaak onderschat, maar verlichting kan wel degelijk een aantasting van de leefomgeving veroorzaken.

3.3.2 Vogels

Algemene broedvogels

De beoogde ontwikkeling tast mogelijk nestlocaties van algemene broedvogels in het plangebied aan. Het verwijderen/aantasten van ondermeer bomen, struiken, bebouwing en watergang dient

gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden in het plangebied te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten de periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving beschermd.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

De aanwezigheid van vaste nestlocaties van de Gierzwaluw en Huismus (in de woning) kan niet op voorhand worden uitgesloten. De beoogde sloop van bebouwing zorgt mogelijk voor verstoring en/of aantasting van nesten van bovengenoemde soorten.

Voordat de woning in het plangebied wordt gesloopt, dient nader onderzoek naar het gebruik en voorkomen van nesten van de Gierzwaluw en Huismus uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mogelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Vogelsoorten uit categorie 5

De aanwezigheid van vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 kan niet worden uitgesloten. Door de aanwezigheid van bomen, vele struiken en bebouwing biedt het plangebied geschikte nestgelegenheid voor soorten als Ekster, Koolmees, Pimpelmees, spechten en de IJsvogel (omdat de oeverwanden steil zijn). Echter, door de aanwezigheid van ruim voldoende soortgelijke nest- en foerageermogelijkheden in de omgeving van het plangebied en de relatief gunstige trend van deze soorten [www.sovon.nl], worden de mogelijk aanwezige categorie 5-soorten in dit geval als “algemene broedvogels” beoordeeld. Er zijn, in dit geval, geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de categorie 5-soorten als jaarrond beschermd gedefinieerd moeten worden.

Zodoende dienen de werkzaamheden te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd.

3.3.3 Vissen

De watergangen in het plangebied bieden geschikt habitat voor de Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Om de aan- dan wel afwezigheid van deze beschermde vissoorten aan te tonen, dient voordat de werkzaamheden van start gaan nader onderzoek uitgevoerd te worden. De in theorie geschikte watergangen (die worden aangetast) dienen bemonsterd te worden op de aan- of afwezigheid van de Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mogelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen of plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In de onderstaande tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2- en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de beoogde ontwikkeling in het plangebied. Daarbij zijn in de laatste kolom eventuele vervolgstappen beschreven.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2 en/of 3) die mogelijk geschaad worden door de beoogde ontwikkeling in het plangebied

Soortgroep	Soorten planlocatie	Vervolgstep(en) / maatregel(en)
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis	Nader onderzoek noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen
Algemene broedvogels	Meerdere soorten	Uitvoering werkzaamheden buiten broedseizoen vogels
Vogels met vaste verblijfplaats (categorie 1-4)	Gierzwaluw, Huismus	Nader onderzoek noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen
Vogels met vaste verblijfplaats (categorie 5)	o.a. Ekster, Koolmees, Pimpelmees, spechten, IJsvogel	Uitvoering werkzaamheden buiten broedseizoen vogels
Vissen	Kleine modderkruiper en Bittervoorn	Nader onderzoek (watergangen) noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen
Overige soort(groep)en	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing

3.4.1 Nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aan/ of afwezig is, is daarom nader onderzoek naar

de aanwezigheid van (nesten/verblijfplaatsen van) deze soorten noodzakelijk. In dit geval geldt dat voor meerdere vleermuissoorten, Huismus, Gierzwaluw, Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing van de Flora- en faunawet dient de aanwezigheid van de betreffende soort(en) aangetoond te worden. Hierbij geldt een omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

3.4.2 Vervolgstappen

Wanneer uit het nader onderzoek blijkt dat een soort in het plangebied voorkomt én negatieve effecten op de soort niet uit te sluiten zijn, dienen vervolgstappen genomen te worden. Het treffen van mitigerende maatregelen is de gebruikelijke vervolgstap. Bij het treffen van voldoende mitigerende maatregelen kan een aantasting van de 'functionele omgeving' van de verblijfslocaties worden voorkomen en daarmee een overtreding van de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Bij voldoende mitigerende maatregelen is een ontheffing niet nodig. Het verdient echter wel de sterke aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het ministerie van EL&I. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een positieve afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Geconcludeerd wordt dat bij afdoende mitigerende maatregelen geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kunnen daarom doorgang vinden. Het laten goedkeuren van het mitigatieplan en het uitvoeren van de bijbehorende mitigerende maatregelen dient echter vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot drie maanden.

4 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

In dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de vraag: in welke mate wordt de functionaliteit van de ecologische verbindingszone Hollandsche IJssel (onderdeel van de EHS) aangetast door de beoogde ontwikkeling? Overige EHS-gebieden worden, zoals gezegd, met zekerheid niet aangetast.

4.1 Algemeen

Het onderdeel van deze effectbeoordeling gericht op de toetsing aan de EHS, in dit geval de EVZ Hollandsche IJssel, is beperkt tot het bepalen of er mogelijk sprake is van aantasting van de functionaliteit van deze ecologische verbindingszone. Daarbij worden de zogenaamde *wezenlijke waarden en kenmerken*, zoals door GS van de Provincie Utrecht vastgesteld, meegenomen. Nieuwe plannen worden getoetst volgens het 'nee, tenzij-regime' zoals vastgesteld in de Nota Ruimte. Een nieuw project, dat de EHS *significant* aantast, mag niet worden toegestaan in het bestemmingsplan ('nee'), tenzij het een groot openbaar belang dient en er geen alternatieven zijn (buiten de EHS).

4.2 EHS Provincie Utrecht

Om een ecologisch-inhoudelijke indruk te krijgen van het optreden van eventuele effecten op de EHS, dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om het areaal van een gebied en de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, water en lucht, rust, stilte, duisternis en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.

Door GS van de Provincie Utrecht zijn vier hoofdaspecten aangewezen die bepalen welke waarden en kenmerken binnen de EHS als wezenlijk moeten worden aangemerkt:

1. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen, zoals waardevolle oude boskernen).
2. Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS.
3. De aanwezigheid van bijzondere soorten.
4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Als de EHS op één (of meer) van deze vier hoofdaspecten wordt aangetast, dan is er sprake van significante aantasting van de EHS en kan de ontwikkeling niet plaatsvinden zoals beoogd. Er dient dan gekeken te worden naar alternatieven. Gezien het feit dat slechts aan de ecologische

verbindingzone Hollandsche IJssel wordt getoetst en deze niet wordt onderbroken door de beoogde ontwikkeling in het plangebied, worden negatieve effecten op de punten 1 en 2 op voorhand met zekerheid uitgesloten. In paragraaf 4.3 wordt de beoogde ontwikkeling in het plangebied dus uitsluitend getoetst aan de overige punten 3 en 4.

4.3 Toetsing effecten

Het plangebied grenst aan de zuidzijde vrijwel direct aan de ecologische verbindingzone Hollandsche IJssel (zie figuren in bijlage 1). Negatieve effecten op enkele wezenlijke waarden en kenmerken van deze EVZ kunnen daardoor niet op voorhand worden uitgesloten. In het vervolg van deze paragraaf wordt de beoogde ontwikkeling in het plangebied beknopt getoetst aan de twee laatste (3 en 4) bovengenoemde hoofdaspecten, vastgesteld door GS van de Provincie Utrecht.

4.3.1 De aanwezigheid van bijzondere soorten

Dit aspect wordt verdeeld in Flora- en faunawet soorten en bedreigde soorten van de Rode en Oranje lijsten. Onder de Flora- en faunawet soorten vallen de (strikt) beschermde soorten uit de tabellen 2 en 3. Onder Rode en Oranje lijst soorten vallen bedreigde soorten uit de categorieën “bedreigd”, “ernstig bedreigd” of “op het punt van verdwijnen” [Provincie Utrecht, 1998; Provincie Utrecht, 2002; Provincie Utrecht, 2007; Ministerie van LNV, 2004; Ministerie van LNV, 2009].

De Flora- en faunawet soorten zijn reeds behandeld in hoofdstuk 2 en 3. De conclusies die daar zijn getrokken dienen opgevolgd te worden om 1) inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied en 2) negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen.

Rode en Oranje lijst-soorten¹ uit de categorieën “bedreigd”, “ernstig bedreigd” of “op het punt van verdwijnen” worden niet geschaad door de beoogde ontwikkeling in plangebied Papenhoef. Slechts enkele invloeden, zoals besproken in paragraaf 3.2, veroorzaakt door de beoogde werkzaamheden in het plangebied rijken mogelijk tot aan de Hollandsche IJssel. Het betreft vooral de tijdelijke invloeden van geluid, licht, trillingen en verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen. Gezien de tijdelijkheid van deze invloeden én de vele uitwijkmogelijkheden voor soorten binnen de verbindingzone, worden negatieve effecten op doelsoorten van de EHS/ EVZ met zekerheid uitgesloten. Dit geldt mits een permanente toename van licht in het plangebied met uitstraling in de richting van de Hollandsche IJssel voorkomen wordt. Migrerende / passerende soorten kunnen hier hinder van ondervinden.

¹ Daar waar Rode en/of Oranje lijst-soorten overlappen met de tabel 2- of 3-soorten uit de Flora- en faunawet, zijn zij reeds besproken (indien van toepassing) in hoofdstuk 2 en 3.

Negatieve effecten op *bijzondere soorten* veroorzaakt door de beoogde ontwikkeling in het plangebied worden zodoende *met zekerheid uitgesloten*, indien de maatregelen / onderzoeken zoals beschreven in de toetsing aan de Flora- en faunawet opgevolgd worden.

4.3.2 De aanwezigheid van essentiële verbindingen

Dit aspect wordt verdeeld in (1) ecologische verbindingzones, robuuste verbindingen, ecoducten en faunapassages tussen kerngebieden EHS en (2) foerageer- en migratieroutes binnen kerngebieden EHS. Dit soort verbindingen dienen niet “ernstig belemmerd” dan wel “onrealiseerbaar” te worden [Provincie Utrecht, 2007]. In het geval van de EVZ Hollandsche IJssel geldt uitsluitend het eerste punt.

De beoogde ontwikkeling in het plangebied tast ecologische verbindingzones, robuuste verbindingen, ecoducten en faunapassages niet aan. De EVZ Hollandsche IJssel blijft gehandhaafd en onaangetast, mits uitstralende verlichting in de richting van de EVZ wordt voorkomen.

Indien rekening wordt gehouden met eventuele lichteffecten op vleermuizen en overige lichtgevoelige soorten die gebruik kunnen maken van de EVZ Hollandsche IJssel, worden negatieve effecten op essentiële verbindingen *met zekerheid uitgesloten*.

4.4 Conclusies toetsing EHS

De beoogde ontwikkeling in plangebied Papenhoef veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS (en dus ook EVZ). Het is niet noodzakelijk om, in het kader van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, een alternatievenstudie uit te voeren en het groot openbaar belang aan te tonen. De ontwikkeling kan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

Wel dient rekening gehouden te worden met de volgende zaken:

- Houdt voldoende rekening met verlichtingseffecten op beschermde soorten die gebruik (kunnen) maken van de EVZ Hollandsche IJssel

Kenmerk R001-1207893XAB-ibs-V01-NL

5 Conclusies

In opdracht van ingenieurbureau IOB heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving ten behoeve van de beoogde ontwikkeling op planlocatie Papenhoef in Oudewater. Op het perceel wordt de huidige bebouwing gesloopt, bomen gekapt en watergangen vergraven of gedempt. Vervolgens wordt de het theehuis gerestaureerd, twee woonblokken gerealiseerd en het park gerevitaliseerd.

Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een oriënterende natuurtoets, waarbij literatuuronderzoek gecombineerd met een oriënterend veldbezoek een effectanalyse van (strikt) beschermde gebieden, flora en fauna in en nabij het plangebied oplevert. Er is getoetst aan de wettelijke kaders van de Flora- en faunawet en Ecologische Hoofdstructuur. De conclusies van dit onderzoek zijn beknopt beschreven in de paragrafen 5.1 en 5.2.

5.1 Flora en faunawet

Op grond van de beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek en de uitgevoerde toetsing zijn de volgende conclusies getrokken:

- De aanwezigheid van en effecten op de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis en Watervleermuis kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Nader onderzoek naar het voorkomen van en gebruik door vleermuizen in het plangebied dient uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek moet uitgevoerd worden in de actieve periode van vleermuizen (april tot en met september)
- De woning in het plangebied is geschikt als nestlocatie voor de jaarrond beschermde vogelsoorten Huismus en Gierzwaluw. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn niet uit te sluiten. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten van bovengenoemde soorten dient uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek kan worden gecombineerd met het vleermuizenonderzoek.
- De watergangen in het plangebied zijn geschikt voor de Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de beoogde ontwikkeling zijn niet uit te sluiten. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper en Bittervoorn in de watergangen dient uitgevoerd te worden.
- De beoogde werkzaamheden worden beschouwd als een voor algemene broedvogels versturende activiteit en dienen hierdoor buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden

of te starten. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd

- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in het plangebied aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

5.2 Ecologische Hoofdstructuur

De beoogde ontwikkeling in plangebied Papenhoef veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS (en dus ook EVZ). Het is niet noodzakelijk om, in het kader van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, een alternatievenstudie uit te voeren en het groot openbaar belang aan te tonen. De ontwikkeling kan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

Wel dient rekening gehouden te worden met de volgende zaken:

- Houd voldoende rekening met verlichtingseffecten op beschermde soorten die gebruik (kunnen) maken van de EVZ Hollandsche IJssel. Verlichting met uitstraling in de richting van de Hollandsche IJssel dienen zodoende voorkomen te worden

6 Bronnen

6.1 Literatuur

[Boesveld, A., Gmelig Meyling A.W. & van Lente, I., 2009]

Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon 30 juni 2009.

[Boesveld, A., Gmelig Meyling A.W. & van Lente, I., 2011]

Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon 30 juli 2011.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Cuppen *et al.*, 2007]

De Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: Inhaalslag 2006 / 2007. September 2007. Rapportnummer EIS2007-06. EIS-Nederland.

[De Jong, Th., Beenen, R. & Heuts, P., 2003]

Atlas van de Utrechtse vissoorten. Provincie Utrecht / Stichtse Rijnlanden

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]

De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]

Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder, J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2010]

Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2009. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-27.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Limpens H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004]

Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem. 24 pp

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]

Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, 2004]

Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCIZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode lijsten flora en fauna

[Ministerie van LNV, 2009]

Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]

Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[Provincie Utrecht, 1998]

Werkdocument soortenbeleid, onderdeel Fauna. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten in november 1997

[Provincie Utrecht, 2002]

Werkdocument soortenbeleid, onderdeel Flora. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten in november 2001

[Provincie Utrecht, 2007]

Ruimtelijk beleid binnen de EHS: schema van criteria en hulpmiddelen voor toetsing van significante aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden (nee, tenzij). Vastgesteld door GS van de Provincie Utrecht, december 2007. Inclusief de aanvullingen van april 2010

6.2 Internetbronnen

[Provincie Utrecht, 2012]

<http://www.provincie-utrecht.nl/loket/kaarten/geo/ecologische/>

Laatst bezocht d.d. 26-4-2012

[Zoogdieratlas, 2012]

<http://www.zoogdieratlas.nl/>

Laatst bezocht d.d. 26-4-2012

[RAVON, 2012]

<http://www.ravon.nl/>

Laatst bezocht d.d. 26-4-2012

[Zoogdiervereniging, 2012]

<http://www.vleermuis.net/>

Laatst bezocht d.d. 26-4-2012

[Sovon, 2012]

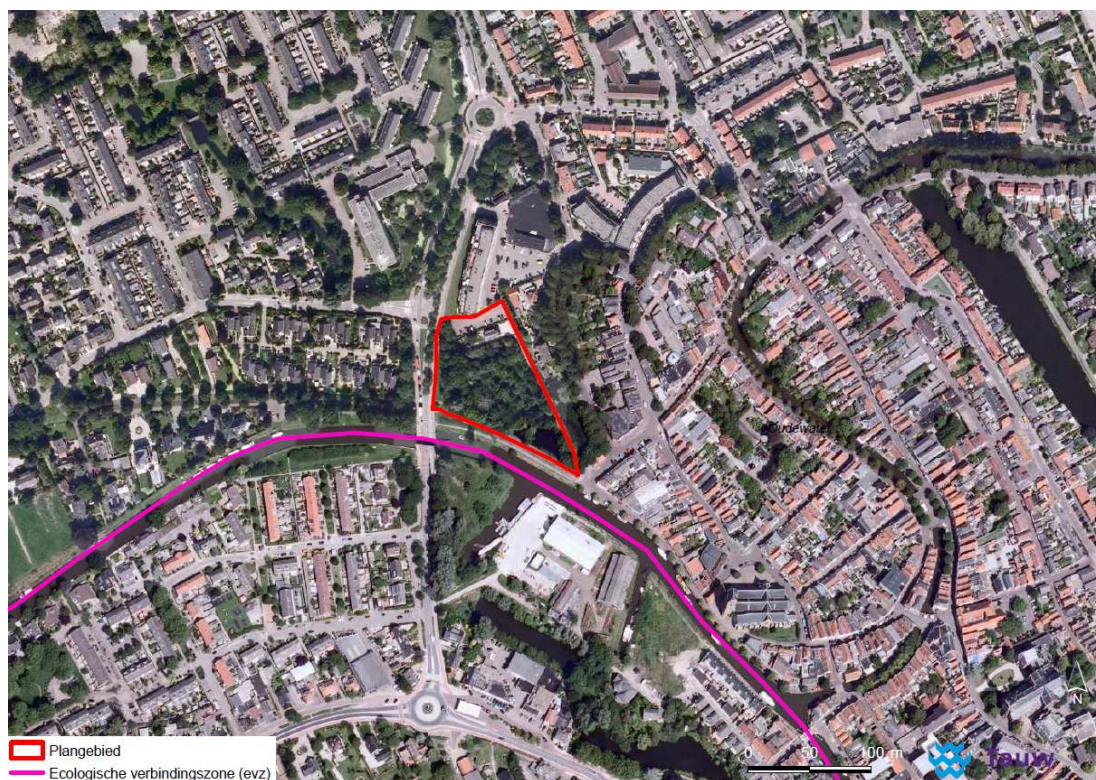
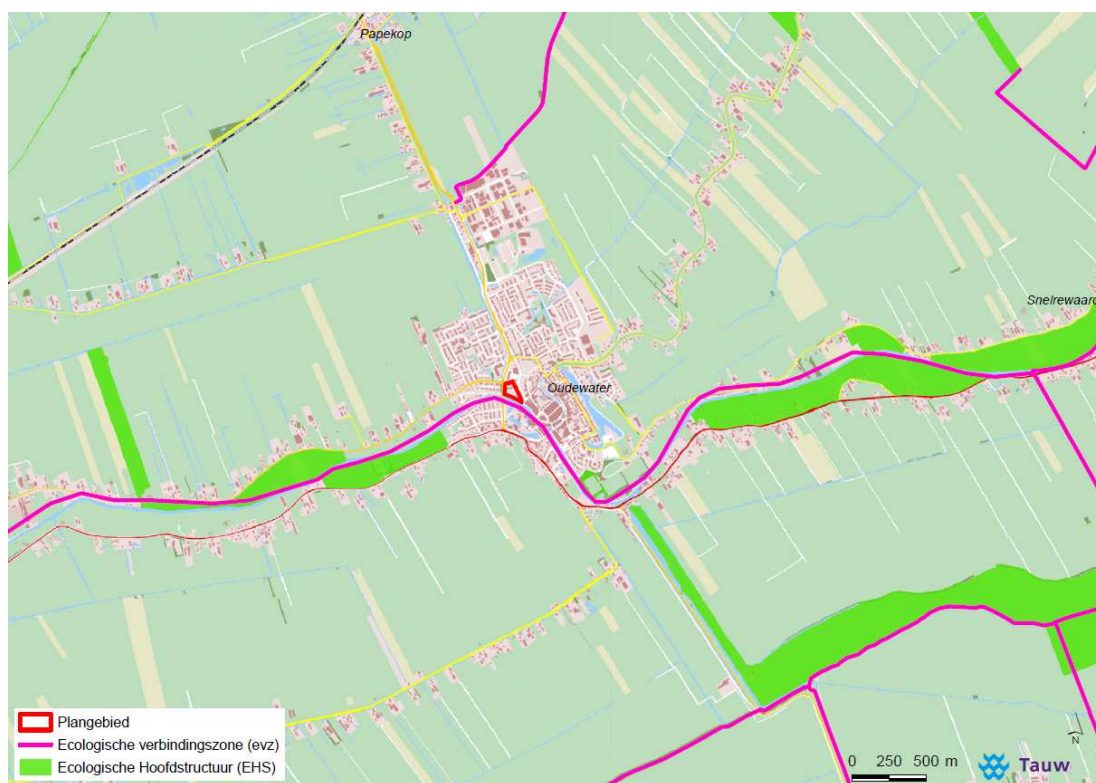
<http://www.sovon.nl/>

Laatst bezocht d.d. 26-4-2012

Bijlage

1

Overzichtskaarten EHS en plangebied

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

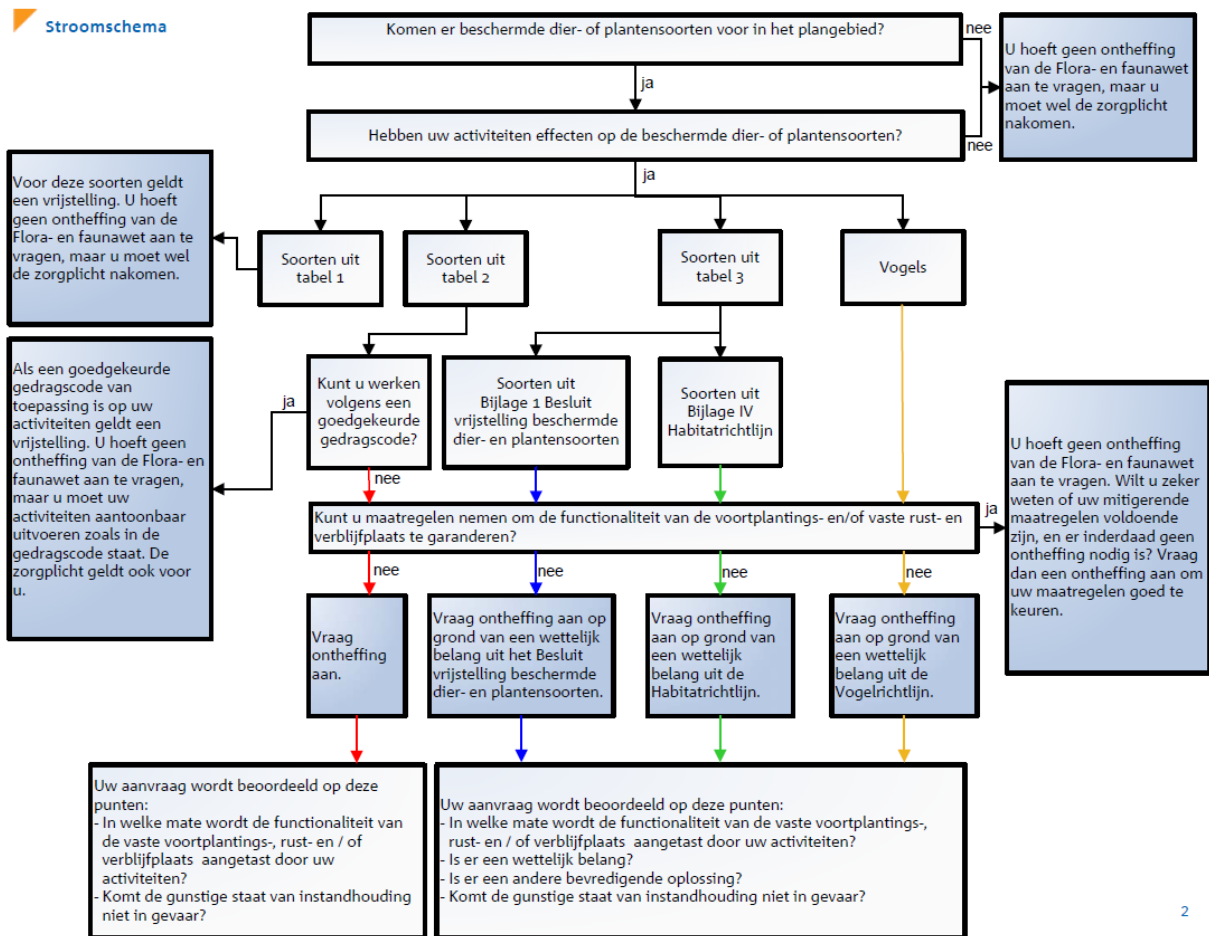
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een

overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort²

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*

² De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herinstructie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor

beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

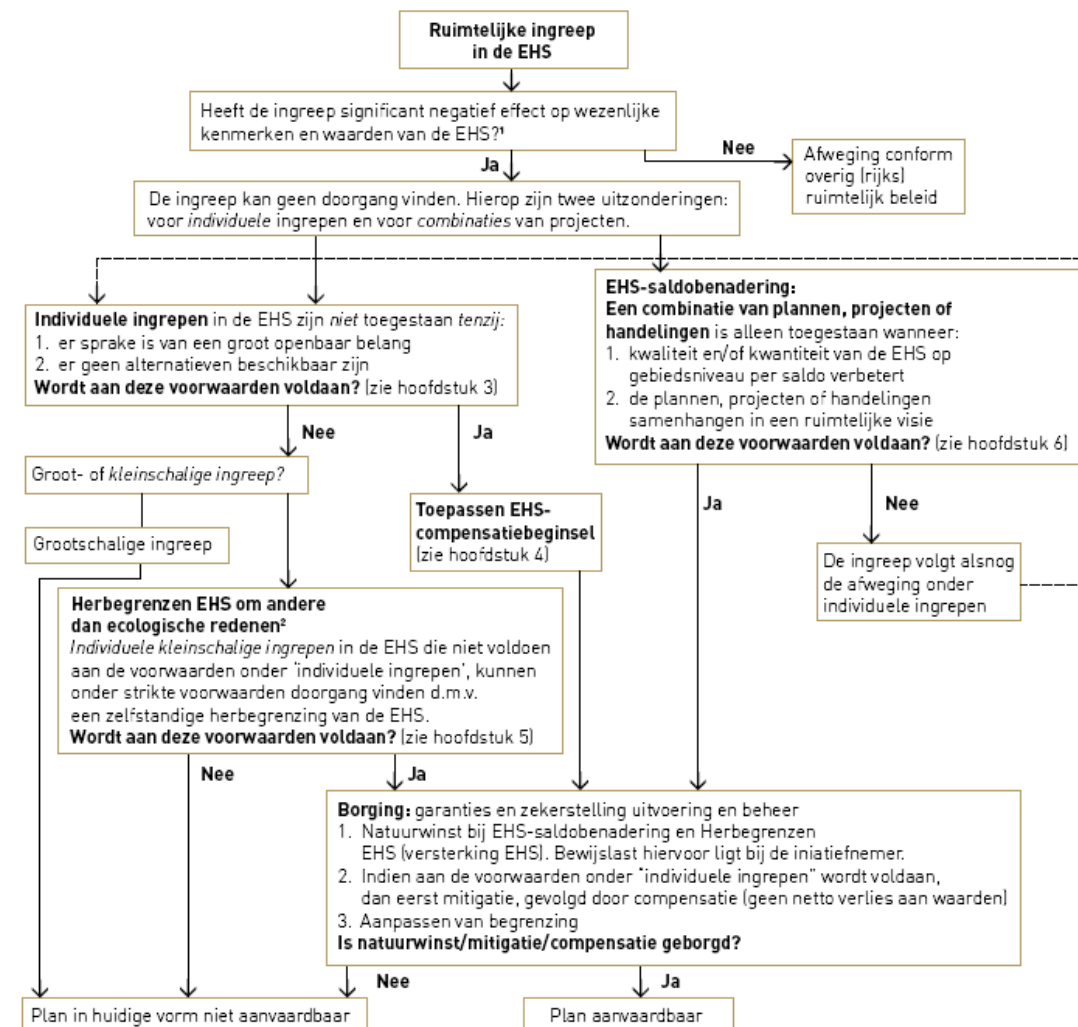
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

- ¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.
- ² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegransing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.